

Спеціалізований вченій раді ДФ 26.055.082
Державного торговельно-економічного університету
02156, м. Київ, вул. Кіото, 19

ВІДГУК

офіційного опонента

**доктора економічних наук, професора Сідельникової Лариси Петрівни
на дисертаційну роботу Любчак Ірини Станіславівни
«Формування бюджету в системі макроекономічного регулювання»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**

1. Актуальність теми дисертаційної роботи

Бюджет є вагомим інструментом забезпечення макроекономічної рівноваги, що здійснює вплив на соціально-економічне зростання країни, її ресурсний та інноваційний розвиток. Використання бюджету як основного елемента макроекономічного регулювання здійснюється через реалізацію виваженої та дієвої бюджетної політики. Посилення результативності бюджету в системі досягнення макроекономічної стабільності особливо актуалізується в умовах обмеженості державних фінансових ресурсів. Зважаючи на це, варто зазначити, що формування бюджету в системі макроекономічного регулювання має здійснюватися з урахуванням динамічних соціально-економічних процесів, упорядкованого та результативного механізму формування державних фінансових ресурсів, виваженої політики управління дефіцитом бюджету та державним боргом, обґрунтованого механізму міжбюджетних трансфертів, що сприятиме забезпеченню фінансово-бюджетної стійкості, результативності та дієвості суспільних перетворень. З метою посилення впливу бюджету в системі макроекономічної збалансованості країни важливим є удосконалення механізму формування бюджетних доходів, забезпечення ефективного планування і використання бюджетних видатків з урахуванням принципів бюджетної

ефективності та пріоритетності, розроблення механізму дієвого управління державним боргом, зменшення рівня залежності від зовнішнього фінансування. За сучасних умов соціально-економічного розвитку ключовим є посилення впливу бюджету в системі макроекономічного регулювання, що свідчить про актуальність дисертаційної роботи Любчак Ірини Станіславівни.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного торговельно-економічного університету: «Фінансова політика соціально-економічного розвитку країни» (номер державної реєстрації 0121U100344), «Державна фінансова політика суспільного розвитку» (номер державної реєстрації 0122U001433), «Формування доходів бюджету як складова фінансової безпеки держави» (номер державної реєстрації 0122U001434), «Фінансово-бюджетна політика в умовах суспільно-економічних перетворень» (номер державної реєстрації 0124U000331). Автором надано відповідні матеріали та пропозиції щодо формування бюджету в системі макроекономічного регулювання.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків дисертаційного дослідження

Наукові результати та висновки дисертаційного дослідження Любчак І.С. мають достатньо високий ступінь обґрунтованості, що обумовлено узагальненням і аналізом значної кількості наукових публікацій з питань формування бюджету в системі макроекономічного регулювання. Виконання поставленого наукового завдання і оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності здійснено на достатньо високому рівні. Здобувачем досягнуто основну мету дослідження – розкрито теоретичні засади та удосконалено методологічні положення формування бюджету в системі макроекономічного регулювання.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-

правові акти з питань формування бюджетної політики, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України, Державної служби статистики України, Державної казначейської служби України, Державної податкової служби України, відповідні монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених.

Дисертаційна робота характеризується цілісністю та логічною послідовністю висвітлення матеріалу, використанням достатньої кількості емпіричних даних. Об'єкт і предмет дослідження узгоджуються з метою дисертаційної роботи. Обґрунтованість, достовірність отриманих результатів дисертаційної роботи, наукових положень і рекомендацій дисертанта підтверджується їх апробацією та позитивною оцінкою на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях.

Наукові результати дослідження дозволяють зазначити про достатній ступінь їхньої новизни, обґрунтованості та відповідності дисертаційної роботи спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

4. Достовірність наукових положень, висновків дисертаційного дослідження

Наукові положення, висновки дисертаційного дослідження мають достатньо високий рівень. Любчак І.С. здійснено ґрунтовний аналіз законодавчих та нормативно-правових актів з питань формування бюджету в системі макроекономічного регулювання, статистичних та аналітичних матеріалів відповідних центральних органів державного управління, наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених.

У роботі застосовано сукупність методів і підходів, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження: системний та структурний – при розкритті сутності формування бюджету в системі макроекономічного регулювання; порівняльний та факторний методи – узагальнено і систематизовано досвід формування бюджету у країнах з розвинутою та трансформаційною економікою; методи наукового абстрагування та

експертних оцінок – при розвиненні підходів до розробки основних напрямів перспективного бюджетного планування та прогнозування.

Наукові положення, результати, висновки дисертаційного дослідження підтверджуються публікаціями у наукових виданнях та їх оприлюдненням на наукових конференціях. Здобувачем опубліковано 11 наукових праць, у тому числі 4 статті у наукових фахових виданнях, 7 публікацій у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських конференцій, загальним обсягом 3,9 друк. арк.

Наукові результати, висновки дисертаційного дослідження впроваджено у діяльність Секретаріату Кабінету Міністрів України при опрацюванні проєктів нормативно-правових актів з питань розробки та реалізації бюджетної політики держави.

5. Наукова новизна результатів дослідження

На основі ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, можна зробити висновок, що робота містить належні ознаки наукової новизни, яка має теоретико-методичний, аналітичний та прикладний аспекти і полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних положень та розробці науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення формування бюджету в системі макроекономічного регулювання.

Поставлену мету наукового дослідження досягнуто і отримано результати, які характеризуються науковою новизною. Серед найбільш важливих наукових результатів дисертаційної роботи можна відзначити такі.

У дисертаційній роботі вперше розкрито сутність формування бюджету в системі макроекономічного регулювання, що полягає у застосуванні ефективного фінансово-бюджетного механізму з врахуванням основних засад адаптивної бюджетної архітекτονіки задля забезпечення фінансової спроможності та економічної стійкості країни, формування дієвого інституційного середовища, спрямованого на реалізацію вираженої бюджетної політики, сприяння резильєнтності державних фінансів, підтримку на достатньому рівні фінансово-економічного балансу, дотримання

транспарентності бюджетного процесу, що посилюватиме результативність фінансово-бюджетних відносин та позитивну динаміку соціально-економічного розвитку країни (п. 1.1).

Заслужують на увагу удосконалені автором положення щодо розвитку інституційних засад формування бюджету як інструменту макроекономічного регулювання (п. 1.2).

Цікавим з теоретичної та практичної точок зору є узагальнення і систематизація досвіду формування бюджету в країнах з розвинутою та трансформаційною економікою (п. 1.3).

Науковий і практичний інтерес становлять авторські підходи щодо удосконалення системи формування та виконання доходів зведеного та державного бюджету в умовах трансформації економіки (п. 2.1).

Варто також відмітити внесок здобувачки у систематизацію підходів щодо удосконалення формування та виконання видатків зведеного і державного бюджету в системі соціально-економічного розвитку країни (п. 2.2) та положень щодо посилення збалансованості державного та зведеного бюджету (п. 2.3).

Автором вдало розвинуто підходи до розробки положення щодо пріоритетних напрямів підвищення ефективності бюджету в системі забезпечення фінансово-економічної результативності та підходів до розробки основних напрямів перспективного бюджетного планування та прогнозування (п. 3.1; п. 3.2).

6. Повнота викладу матеріалу в наукових публікаціях за темою дисертації

Основні результати дисертаційного дослідження опубліковано автором у 11 наукових працях, у тому числі чотирьох статтях у наукових фахових виданнях, загальним обсягом 3,9 друк. арк. Зміст наукових праць свідчить про повноту відображення в них наукових результатів, висновків, положень дисертації.

7. Практична цінність дисертаційної роботи

Теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи, що розкривають сутність бюджету в системі макроекономічного регулювання, мають практичне значення при формуванні та реалізації бюджетної політики, спрямованої на забезпечення фінансової спроможності та економічної стійкості країни. Основні висновки та результати дисертаційної роботи використано Секретаріатом Кабінету Міністрів України при опрацюванні проєктів нормативно-правових актів з питань розробки та реалізації бюджетної політики держави (довідка від 06.11.2024 р. №67-258/1-24).

8. Зауваження та дискусійні положення дисертаційної роботи

В цілому позитивно оцінюючи достатній рівень розробки теоретичних і методичних положень, практичних рекомендацій, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій, викладених у дисертаційній роботі, слід відмітити також наявність деяких дискусійних моментів, зокрема:

1. У дисертаційній роботі цілком слушно зазначено, що посилення дієвості бюджетної політики передбачає формування та реалізацію комплексу взаємоузгоджених заходів, спрямованих на забезпечення стійкості та збалансованості бюджету, підвищення ефективності державних видатків, дотримання оптимальних фінансово-бюджетних показників (с. 34). Водночас, на нашу думку, слід було б приділити більше уваги розкриттю особливостей визначення та оцінки ефективності реалізації бюджетних програм в частині забезпечення дієвості бюджетної політики.

2. Автор цілком доречно визначає, що важливим є формування транспарентної бюджетної системи, яка визначається механізмами ефективного бюджетного регулювання та контролю (с. 64). Разом з тим, вважаємо, що доцільним було б більш розгорнуто розкрити бюджетні механізми посилення ефективності бюджетного регулювання та контролю.

3. Заслужовує на увагу обґрунтування автором тези, що державний бюджет як невід'ємна частина фінансово-економічної системи країни забезпечує

належний рівень макроекономічної рівноваги, що реалізується через раціональну політику формування доходів та цільового використання видатків бюджету (с. 80). Проте, на наше переконання, слід було б більш поглиблено розкрити вплив фінансово-бюджетної політики на соціально-економічний розвиток країни.

4. Автор зазначає, що посилення ефективності розподілу та використання видатків бюджету сприятиме розвитку фінансово-бюджетних відносин та нарощенню фінансового потенціалу країни (с. 110). Цілком погоджуючись із цією тезою, вважаємо, разом з тим, що додаткової переконливості їй надало б більш розгорнуте розкриття питання формування обсягу та структури видатків бюджету в умовах обмеженості фінансових ресурсів.

5. На с. 119 здобувач підкреслює, що задля досягнення збалансованості бюджету важливим є визначення та обґрунтування цілей та завдань бюджетної політики, узгодження фінансових пріоритетів бюджету та напрямів їх реалізації, що ґрунтуватиметься на принципах послідовності, плановості та прозорості, що заслуговує на підтримку. Однак, на нашу думку, слід було б більше уваги приділити розкриттю напрямів посилення ефективності використання бюджетних коштів в системі досягнення збалансованості бюджету.

Проте, зазначені зауваження і дискусійні моменти не знижують теоретичної та практичної цінності результатів дисертаційної роботи і не впливають на загальну позитивну її оцінку.

9. Відповідність принципам академічної доброчесності

Результати аналізу змісту дисертації та публікацій Любчак І.С. за темою дисертаційної роботи підтверджують повне викладення основних наукових положень, дотримання здобувачем принципів академічної доброчесності у процесі підготовки дисертації. По тексту роботи наявні посилання на джерела наукової літератури та статистичної інформації, яка використовується у емпіричних дослідженнях. У дисертаційній роботі не виявлено порушень академічної доброчесності, усі посилання на джерела зроблено з дотриманням норм законодавства про авторське право.

10. Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертація Любчак Ірини Станіславівни на тему «Формування бюджету в системі макроекономічного регулювання» є завершеним та самостійним науковим дослідженням, має нові обґрунтовані наукові результати і практичну цінність. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані в наукових фахових виданнях, оприлюднювалися на науково-практичних конференціях. Автором вирішено поставлені у роботі завдання, мету дослідження досягнуто. Дисертаційне дослідження за змістом відповідає обраній темі та вимогам, передбаченим наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 року № 40.

За змістом, актуальністю, оформленням, підходами до вирішення наукових проблем, теоретико-методологічним та прикладним значенням отриманих результатів дисертаційна робота на тему «Формування бюджету в системі макроекономічного регулювання» відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 року № 44, а її автор – Любчак Ірина Станіславівна – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук, професор,
заслужений працівник освіти України,
завідувач кафедри фінансів,
обліку та оподаткування
Херсонського національного
технічного університету

Лариса СІДЕЛЬНИКОВА

Підпис Сідельникової Л.П.
підтверджую:

Начальник відділу кадрів ХНТУ

Лариса ІОНОВА